

Надруковано: Слободяник, Ю. Б. Розвиток державного аудиту в Україні [Текст] / Ю. Б. Слободяник // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація : збірник тез доповідей учасників VIII міжнародної наукової конференції, присвяченої пам'яті д.е.н., професора, заслуженого діяча науки і техніки України Олексія Сергійовича Бородкіна (15.03.1930–14.03.2002), 26 березня 2010 р. – К. – С. 25–26.

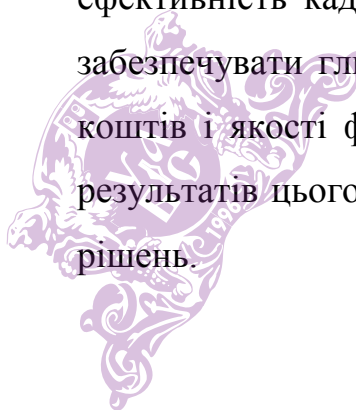
*Слободяник Ю.Б., к.е.н., доцент
завідувач кафедри бухгалтерського обліку і аудиту,
Державний вищий навчальний заклад
«Українська академія банківської справи
Національного банку України»*

Розвиток державного аудиту в Україні

На сучасному етапі розвитку економічних відносин, становлення правової держави, створення конкурентоздатної економіки висувуються високі вимоги до ефективності державного управління, приділяється значна увага результативності й ефективності діяльності держави в інтересах суспільства.

В умовах зростання ролі держави в управлінні соціально-економічними процесами, необхідності підвищення ефективності функціонування органів виконавчої влади істотного значення набуває державний фінансовий контроль, від якого залежить вже не лише підтримання законності в системі державної влади, а й забезпечення реалізації стратегії соціально-економічного розвитку країни, направленої на підвищення якості життя населення.

Демократизація суспільства, зміни в економіці потребують нових підходів до організації контролю, орієнтованого на якість, інновації, ефективність кадрового потенціалу тощо. Сьогодні фінансовий контроль має забезпечувати глибокий аналіз питань ефективності використання бюджетних коштів і якості фінансового менеджменту для більш широкого використання результатів цього аналізу при формуванні бюджетів і прийнятті управлінських рішень.

Наявність зовнішнього і внутрішнього державного фінансового контролю є ознакою правової демократичної держави. Але сьогодні фахівці визнають, що стан державного фінансового контролю в Україні характеризується правовою невизначеністю і безсистемністю. Функціонування великої кількості контролюючих органів різної підлеглості, відсутність чіткої регламентації їх функцій, повноважень і координації діяльності, єдиної інформаційної та методичної бази значною мірою знижують ефективність роботи органів контролю державних фінансів в цілому.

У світовій практиці система зовнішнього незалежного контролю, що здійснюється спеціальним конституційним органом від імені суспільства, представлена інститутом державного аудиту. Останній виконує як регулятивні, так і конструктивні функції, допомагаючи державі і суспільству проводити ефективні інституціональні зміни і обирати перспективні напрями розвитку держави. У всіх важливих сферах діяльності держави, таких як забезпечення прав громадян, безпека, працевлаштування, соціальний захист, охорона здоров'я, захист сім'ї, наука, мистецтво, культура, економіка і фінанси, має оцінюватись фінансова ефективність. Поряд з цим мають аналізуватись економічність, рентабельність і правомочність дій органів виконавчої влади, їх фактична ефективність.

Незалежний державний аудит у сучасному світі отримав широке визнання і має певну історію розвитку. Так, Міжнародна організація вищих органів аудиту (INTOSAI) була створена у 1953 році і сьогодні вже налічує представників 189 держав, до яких входить і Україна.

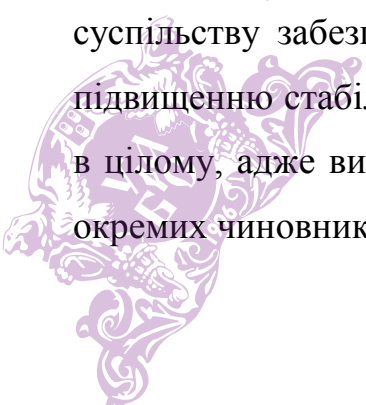
На жаль аналіз вітчизняних наукових досліджень свідчить про те, що термінологія, яка використовується науковцями і фахівцями-практиками в Україні, не узгоджується з термінологією, визначеною базовими документами ЄС. На сьогоднішній день у вітчизняній теорії та практиці немає чітко сформованого понятійного апарату щодо державного аудиту, який визначають як певний «прояв» державного фінансового контролю – вид, форму, тип, метод тощо.

Державний аудит і державний фінансовий контроль не є тотожними поняттями, вони не взаємозамінні. Аудит державного сектора та державний фінансовий контроль безумовно пов'язані один з одним, але цей взаємозв'язок, як і зміст терміну «державний аудит», до цих пір залишається нерозкритим.

На відміну від державного фінансового контролю, державний аудит не лише фіксує проблеми, але й здатен досліджувати суть і причини виявлених відхилень, пропонувати рекомендації щодо їх усунення, забезпечувати незалежну, об'єктивну і публічну оцінку результатів соціально-економічного розвитку в державі. Головною ж відмінністю державного фінансового контролю і державного аудиту є незалежність останнього.

Світова практика функціонування інституту державного аудиту визначає наступні основні критерії його незалежності: чітка конституційна визначеність статусу вищого органу державного аудиту; незалежний керівник, який користується довірою парламенту і уряду; фінансова незалежність; свобода створення робочих програм діяльності; висока якість і належна кваліфікація кадрового забезпечення; наявність повного доступу до інформації; необмежена звітність; виконання рекомендацій.

На нашу думку, державний аудит повинен стати принципово новою цілісною системою, яка базується на єдиних засадах, що охоплюють усі сторони економічного життя. Його слід розглядати як форму контролю, яка не є суто фіскальним заходом, а спрямована на налагодження фінансової дисципліни, упередження порушенням, дотримання відповідних принципів з метою максимального досягнення ефективності використання бюджетних та державних коштів, державної та комунальної власності, природних та інших державних ресурсів. Прозорість, відкритість і підзвітність органів держави суспільству забезпечує законність їх дій. Отже, державний аудит сприятиме підвищенню стабільності політичних інститутів і суспільно-політичної ситуації в цілому, адже виходить із інтересів громадськості, ставить державні органи і окремих чиновників під контроль суспільства.

Таким чином, розвиток інституту державного аудиту в Україні дозволить підвищити відкритість і відповідальність управління людськими, природними, економічними і фінансовими ресурсами, стане передумовою переходу вітчизняної економіки до інноваційного типу.

Державний вищий навчальний заклад
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

State Higher Educational Institution
“UKRAINIAN ACADEMY OF BANKING
OF THE NATIONAL BANK OF UKRAINE”

